

Archieven kiezen voor landelijke digitale ontsluiting

Op 15 juni hebben vertegenwoordigers van een groot aantal overheidsarchieven een overeenkomst ondertekend voor het ontwikkelen van gemeenschappelijke e-depot voorzieningen en diensten. Archiven op landelijk, regionaal en lokaal bestuursniveau spreken er de intentie in uit om met elkaar te zorgen voor integrale toegang tot alle digitale overheidsarchieven. De voorzieningen zullen gebouwd worden op basis van de faciliteiten die al ontwikkeld zijn door e-depotpioniers Nationaal Archief, Gemeentearchief Rotterdam en Stadsarchief Amsterdam.

De betrokken organisaties, verenigd in de Archief Coalitie Digitale Duurzaamheid (ACDD), leggen in hun persbericht de nadruk op de verantwoording die de overheid volgens de Archiefwet moet afleggen over haar handelen, maar ook het belang van de overeenkomst voor de geschiedschrijving is groot. Het plan voorkomt dat archieven hun eigen lokale oplossingen gaan ontwik-

kelen met alle toegangsproblemen van dien.

Directeur Martin Berendse van het Nationaal Archief vindt het gezamenlijke e-depot 'essentieel' voor de langetermijntoegang. 'De Raad voor Cultuur, de Algemene Rekenkamer, de Erfgoedinspectie, ze hameren er al jaren op dat geheugenverlies voor de overheid op de loer ligt,' aldus Berendse. 'Neem de Arbeidsvoorziening Nederland die in 2001 is opgeheven. De Algemene Rekenkamer memoreerde onlangs nog dat het afronden van de jaarrekening een groot probleem bleek te zijn voor de accountants. Het digitale archief dreigde grotendeels onleesbaar te worden. Wat werd aangetroffen, was een wirwar aan complexe databases, softwaresystemen en bestandsformaten. Uiteindelijk heeft het miljoenen gekost om dit ene archief in langdurig toegankelijke en geordende staat te krijgen. Dat soort toestanden moeten we in de toekomst zien te voorkomen.'

Jantje Steenhuis heeft als eerste getekend, namens haar eigen Gemeentearchief Rotterdam en branchevereniging BRAIN.

Het woord is nu aan de bewindlieden van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen. Zij moeten zorgen

voor de twintig miljoen euro die nodig zijn om het plan te realiseren. Volgens de ondertekenaars is dit maar een vijfde van wat het zou kosten als de organisaties ieder voor zich e-depotvoorzieningen zouden ontwikkelen. (IA)

www.archief.nl/sites/archief.nl/files/docs/rapport_e-Depot.pdf

Virtual Knowledge Studio wordt deel van e-bundeling KNAW

Op 1 januari 2011 gaat een onderzoeksgroep van start die is samengesteld uit medewerkers van de huidige Virtual Knowledge Studio (VKS), onderzoekers van andere instituten binnen de KNAW die met e-science bezig zijn, en het nog te lanceren programma van de Akademie voor de computational humanities. In dat programma staat computermatige patroonherkenning centraal. Met dit besluit, door de KNAW vlak

voor de zomer genomen, komt een eind aan de discussie over de toekomst van de VKS. De studio was in 2005 (officieel 2006) van start gegaan om ruimte te geven aan verkenningen en experimenten rond nieuwe onderzoeksmethoden en analyses, mogelijk gemaakt door het gebruik van elektronica. De nieuwe onderzoeksgroep krijgt een soort matrixstructuur, aldus VKS-directeur Paul Wouters. 'Er gaan mensen werken

VKS-directeur Paul Wouters.

van allerlei onderzoeksinstituten die dus ook hun contacten en de aanvoer van kennis en ideeën uit die richting zullen onderhouden. Maar er is ook een gezamenlijkheid onder leiding van een programmaleider, benoemd door de KNAW.' De medewerkers van de onderzoeksgroep worden op één plaats ondergebracht. Welke dat is wordt nog onderzocht.

Door het samenbrengen van onderzoekers uit vele richtingen komt

er ruimte voor meer onderlinge uitwisseling en inspiratie. Wouters ziet dat als een voordeel dat ruimschoots opweegt tegen het mogelijke bezwaar dat er 'iets wordt ingeleverd van de intellectuele vrijheid' die zijn studio te bieden had. De nauwere binding met instituten zal naast wetenschappelijke voeding ook een sterkere gerichtheid op toepassingen meebrengen, zo redeneert de VKS-directeur, die eraan toevoegt 'optimistisch' te zijn over de mogelijkheden van de nieuwe onderzoeksgroep. Voor Wouters, die zelf een benoeming in Leiden heeft aanvaard als hoogleraar Scientometrie (meten van wetenschappelijke productiviteit) is ook belangrijk dat de VKS alsnog zal worden geëvalueerd. 'Die oude afspraak dreigde eerst achter het besluit tot opheffing van de VKS te verdwijnen maar wordt nu alsnog uitgevoerd'. (MdG)

CBS komt met iPhone-applicatie

Sinds begin juni hoeven iPhone-gebruikers niet meer naar cbs.nl te surfen om cijfers op te zoeken in de CBS-databank StatLine. Ze kunnen nu CBS-StatLine downloaden zodat ze de ruim acht miljard cijfers uit de databank altijd binnen drie kliks op hun scherm hebben.

De StatLine app bestaat uit vijf onderdelen. De grafieken in het openingsscherm laten snel een twaalfal economische kernindicatoren zien waaronder de inflatie, de economische groei en de werkloosheid. Het menu *Recent* toont de tabellen die het laatst zijn bijgewerkt en het menu *Thema's* biedt cijfers via de themaindeling van het gewone StatLine. In *Favorieten* kunnen gebruikers tabellen opnemen die ze vaker willen raad-

plegen. *Mijn locatie* ten slotte laat alle tabellen zien over de gemeente waar de gebruiker zich bevindt.

Het CBS is de eerste Nederlandse overheidsinstantie met een eigen iPhone-applicatie. En met succes: de eerste week stond CBS-StatLine voortdurend in de top tien van meest gedownloadde gratis apps en werd het ruim vijftienduizend keer gedownload.

Om jonge doelgroepen te bereiken en zijn imago te verbeteren profileert het CBS zich ook via andere nieuwe media. Zo bracht het in juli zijn eerste e-book uit en is het sinds een klein jaar actief op Twitter (twitter.com/statistiekcb) en YouTube (youtube.com/statistiekcb) (Jorien Apperloo)

Gedragscode

Onderzoekers moeten hun originele gegevens bewaren en beschikbaar houden voor collega's, volgens de gedragscode *Fostering Research Integrity in Europe* die de European Science Foundation (ESF) heeft gelanceerd. De code moet als referentiepunt voor alle onderzoekers dienen en nationale en Europese regelgeving aanvullen. De gedragscode is bedoeld om te laten zien wat gemeenschappelijk is in de dertig deelnemende landen, aldus het ESF, en kan ook nog model staan voor een wereldwijde *Code of Conduct*. Een pdf van het rapport kan worden gedownload vanaf de ESF-site www.esf.org.

Prijs voor Van Gogh Brievenproject

Het Van Gogh museum en het Huygens Instituut hebben de Grand Prix van de European Heritage Awards gekregen voor hun gezamenlijke Van Gogh Brievenproject. Dat gebeurde op 10 juni in Istanbul, dit jaar de culturele hoofdstad van Europa. De Awards worden jaarlijks toegekend door de Europese Commissie en de cultureel-erfgoedorganisatie Europa Nostra. De winnaars van 2010 werden gekozen uit bijna 140 projecten uit 26 landen. In eerste instantie kreeg het brievenproject één van de vier Awards in de categorie Research. Daarbovenop kwam later de Grand Prix met een bedrag van 10.000 euro. Het Van Gogh Brievenproject (www.vangoghletters.org) maakte de complete en gedocumenteerde verzameling brieven van de schilder openbaar toegankelijk en doorzoekbaar.

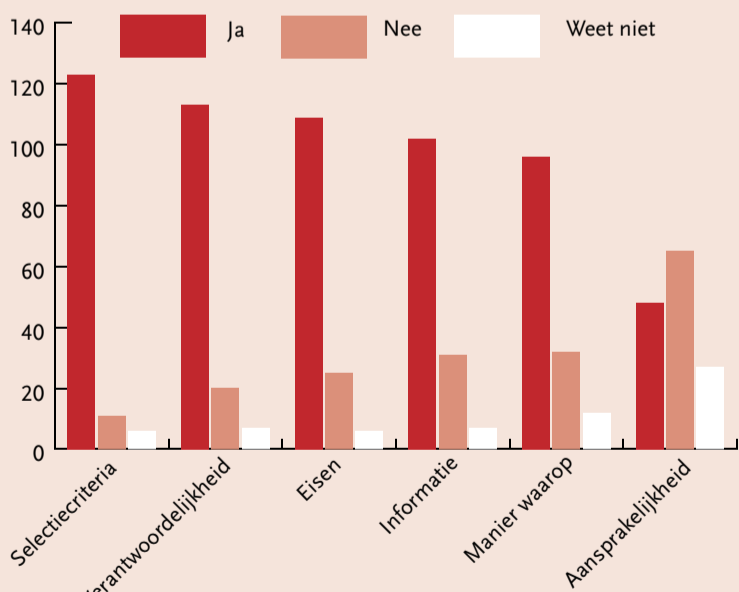
Emulatie en databeheer

Bij DANS is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van software-archivering, een van de grootste obstakels voor het duurzaam beschikbaar stellen van data. Emulatie wordt gezien als de meest kansrijke oplossingrichting. De onderzoekers, twee stagiaires van de TU Delft, hebben gekeken naar verschillende nationale en internationale initiatieven op dit gebied, zoals de Europese projecten PLANETS en KEEP. Ook schreven ze een prototype toepassing voor het beheer van emulatieomgevingen ten behoeve van het archiveren van data. De resultaten zijn op 18 augustus gepresenteerd bij de TU, het rapport is gepubliceerd op de DANS website (www.dans.knaw.nl). (Rutger Kramer)

Europese standaardisering

Drie Europese partijen die aan standaarden werken voor duurzame data-archivering gaan samenwerken. Ze tekenden in juni in Luxemburg een intentieverklaring voor 'een Europees raamwerk voor controle en certificering van digitale archieven'. Het gaat om het Data Seal of Approval, de Repository Audit and Certification Group van de samenwerkende organisaties voor het gebruik van ruimtedata CCSDS en de werkgroep data-archivering van de Duitse standaardiseringsorganisatie DIN. De Europese Commissie steunt het samenwerkingsinitiatief, waaraan ook het Landesarchiv Baden Württemberg en het UK Data Archive meedoen. In de overeenkomst wordt een samenhang nagestreefd tussen de drie certificeringsinitiatieven.

Verschillen in procedures bij deponeren

De meeste ondervraagde datamanagers in het Europese onderzoek PARSE.Insight (n=140) kennen selectiecriteria voor het al of niet archiveren van wetenschappelijke data. Dat geldt niet voor een regeling van de aansprakelijkheid als de data zoek of beschadigd raken, blijkt uit deze grafiek. In afnemende mate blijkt er verder sprake van duidelijke regelingen op de gebieden van

verantwoordelijkheid voor opslag en beheer, eisen aan standaardformaten, informatie over copyright op de gedeponeerde data en de manier van deponeren. De grafiek is een van de vele tientallen die vanuit het onderzoekproject worden aangeboden op de grafiekenwebsite Swivel. Behalve datamanagers werden onderzoekers en uitgevers ondervraagd. Zie ook elders in dit nummer.

<https://www.swivel.com/people/1015959-PARSE-insight>